

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО МОДЕЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Бровчак Л.С.

кандидат педагогічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи та соціальних питань
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Старовойт Л.В.

кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Ліхницька Л.М.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

***Анотація.** У статті розглянуто інтегративний підхід до моделювання інноваційної діяльності студентів музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів. Розроблена структура даного виду діяльності, а саме: мотиваційно-спонукальний, орієнтаційно-пізнавальний, процесуально-виконавський компоненти. Визначено, що готовність майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності буде якісною і перспективною, якщо її розглядати як інтегративний кінцевий результат однієї із важливих граней процесу моделювання інноваційної підготовки учителів даного напрямку. Під інтегративним кінцевим результатом зумовлено накопичений за роки навчання у ВНЗ багатоаспектний і багаторівневий інноваційний ресурс спеціальних знань, навичок, умінь, який може реалізовуватись майбутнім учителем музики у практичній діяльності.*

Ключові слова: інтегративний підхід, моделювання, інноваційна діяльність, майбутні вчителі музики, компонентна структура.

Розглядаючи мистецьку інноваційно-музичної освіти і сприяє розвитку стало діяльність, як найвищу ступінь педагогічної творчості майбутнього вчителя музики, яка забезпечує модернізацію різних ланок загальноосвітньої інформаційно-педагогічних техноло-

гій, ми звертаємо увагу на вагомість даної проблеми в системі сучасної фахової підготовки майбутнього вчителя музики. Оновлення національної традиційної системи музично-педагогічної освіти полягає перш за все у формуванні різнобічно розвиненої особистості майбутнього вчителя музики, здатного не лише демонструвати свої педагогічні здібності, а й презентувати прогресивний стиль педагогічного керівництва найвищого рівня та творчі здобутки своїх учнів відповідно до сучасних освітніх вимог.

Враховуючи гостру потребу суспільства у високоосвічених, науково озброєних педагогічних кадрах, які здатні забезпечити прогресивне зростання галузі й виховання у молодого покоління активної життєтворчої мотивації навчання, відповідно до сучасних європейських вимог та на підставі результатів теоретико-методичного аналізу літератури з проблеми дослідження, нами була визначена структура означеного феномена, що складається з таких компонентів: мотиваційно-спонукальний, орієнтаційно-пізнавальний, процесуально-виконавський.

Взаємопов'язаний інтегрований комплекс вищезазначених структурних компонентів об'єднує в собі всі напрямки традиційних академічних знань підготовки, як першої фази готовності майбутнього учителя музики до практичної діяльності, на основі якої базується розвиток оригінально-новаторських, творчо-імпровізаційних здібностей і здійснюється формування учителів мистецьких дисциплін нової формації. Син-

тезуючою зв'язуючою комплексу структурних компонентів готовності даного напрямку є стимуляція розвитку креативних здібностей студентів-музикантів, актуалізація їх новаторських ідей в галузі музичної педагогіки.

Розглядаючи поняття «готовність» до мистецької інноваційної діяльності відносно майбутніх вчителів музики ми спирались на трактування Н. Мойсеюк поняття готовності до педагогічної праці, яка розуміється нею як: «наявність в учня широкого діапазону мотивів процесуального та результативного плану діяльності, суб'єктивних цілей діяльності; орієнтування у зовнішніх і внутрішніх (наявність знань, умінь, досвіду, здібностей тощо) умовах праці; здатність до самоактуалізації і самореалізації в діяльності; самоконтролю, самооцінки, самокорекції її процесу» [2, 633].

Ми вважаємо також, що готовність майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності буде якісною і перспективною, якщо її розглядати як *інтегративний кінцевий результат* однієї із важливих граней процесу *моделювання інноваційної підготовки* учителів даного напрямку. У свою чергу під *інтегративним кінцевим результатом* ми розуміємо накопичений за роки навчання у вузі багатоаспектний і багаторівневий інноваційний ресурс спеціальних знань, навичок, умінь, який може реалізовуватись майбутнім учителем музики у різних сферах музично-педагогічної діяльності: від синтезованих мистецьких знань на уроках музики до міждисциплінарно

інтегруючих предметів, теорії, концепції, методи та методики, яких можна також екстраполювати або успішно адаптувати до нових умов навчання.

Відносно розроблених структурних компонентів готовності майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності нами були також розроблені критерії і показники сформованості готовності даного напрямку.

Здійснюючи констатувальну діагностику триєдиного комплексу структурних компонентів (з критеріями і показниками) та рівнями готовності майбутнього вчителя музики до мистецької інноваційної діяльності було визначено, що в основі мотиваційно-спонукального компонента, покладений *критерій* (міра прояву спонукальних мотивів до мистецької інноваційної діяльності), який вимірювався такими *показниками*: наявністю у студентів пізнавального інтересу до інноваційно-педагогічних технологій в музичному мистецтві як засобу фахового самовдосконалення; мотиваційною цілеспрямованістю майбутніх учителів музики до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних мистецьких інноваційних технологій; умінням студентів інноваційно проектувати музичну діяльність з метою стимуляції творчої активності учнів.

В основі етимології слова «мотивація» закладено поняття *мотив* (від лат. motus- рух), що визначає спонукальну причину дій і поведінки людини, аргумент на користь якихось її вчинків, тобто ті причини, що примушують людину діяти певним чином. Зокрема

С. Занюк наводить такі мотиви, що можуть спонукати вченого до наукової діяльності: самореалізація; пізнавальний інтерес; самоствердження; матеріальні стимули (грошова винагорода); соціальні мотиви (відповідальність, прагнення принести користь суспільству); ідентифікація з кумиром» [1, 6]. Таким чином майбутній учитель музики, який докладає багато зусиль до опанування сучасних інноваційних методів, прагне досягти високих результатів, щоб, досягти професійної мети, забезпечити фахову майстерність – має високий рівень мотивації до музично-педагогічного навчання.

Тому, поняття «мотивація» розглядалось нами як сукупність стимулів (мотивів, потреб, ситуативних вчинків тощо), які, включаючи в роботу активність особистості, спонукають її до конкретних видів діяльності або поведінки. Притаманний людині пізнавальний мотив (стійке особистісне утворення, яке може проявляється у різних обставинах і відрізняється інтенсивністю або пасивністю) у психології розглядається як *пізнавальний інтерес* до змісту й процесу діяльності певного суб'єкта навчання (відносно нашої проблеми інтерес майбутнього вчителя музики до мистецької інноваційної діяльності), прагнення то фахової самореалізації відносно сучасних освітніх вимог вищої школи в галузі музичної педагогіки [1, 6-7]. Інтерес до знань, допитливість і задоволення від самого процесу пізнання відносить його до групи провідних інтелектуально-спонукальних мотивів, оскільки у роботу пізнавальних проце-

сів безпосередньо включаються такі психічні процеси як: увага сприймання мислення пам'ять та ін. До навчання певного суб'єкта освіти (особливо учителя музики, який одночасно має бути: вчителем-предметником, музикантом-виконавцем, керівником дитячого вокально-хорового ансамблю, хормейстером тощо) спонукає не один мотив, а декілька взаємопов'язаних і взаємодіючих мотивів різної властивості, які визначають, що активність навчання певній спеціальності зокрема – учителя музики забезпечує його «полімотивований характер» (Н. Мойсеюк) [2, 217].

У різних видах музичної діяльності важливу роль відграють ситуативні факторів (вплив різних людей – викладачів-музикантів різних професій; попередній фаховий досвід; специфіка самої діяльності майбутнього вчителя музики й відповідна його поведінка у різних педагогічних ситуаціях (навчальних, особливості ансамблевого виконання музичних творів концертних, практичної роботи в школі тощо). На думку С. Занюка рівень актуальності та інтенсивності мотивації залежить від ситуативних її детермінант, тобто визначальної причинності, що зумовлює стимуляцію певних дій особистості. «Отже, мотивація, підкреслює автор, – це один із найважливіших факторів (поряд зі здібностями, знаннями, навичками), який забезпечує успіх у діяльності» [1, 9].

Поняття «спонукальний» уособлює в собі стимулюючі фактори, що дають поштовх активізації певної діяльності (відносно нашої проблеми – стимуляції

мистецької інноваційної діяльності), викликають заохочення, зацікавленість, захопленість, можуть становити головну мету життєдіяльності людини.

Орієнтаційно-пізнавальний компонент, в основі якого був покладений *критерій* (ступінь особистої потреби майбутнього вчителя музики в опануванні мистецькими інноваційними методами і формами музичної освіти), вимірювався такими *показниками*: рівнем обізнаності майбутнього учителя музики у сфері мистецьких інноваційних технологій; орієнтацією студентів в актуальних наукових музично-педагогічних проблемах; умінням використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних формах музично-педагогічної діяльності.

Включаючи в структуру готовності майбутнього вчителя музики до мистецької інноваційної діяльності орієнтаційно-пізнавальний компонент нас цікавив: рівень накопичених знань музично-педагогічного новаторства і передового досвіду студентів вузів музично-педагогічного профілю, обізнаність їх у сфері інноваційних форм і методів музичної освіти, інформованість і орієнтація в наукових проблемах даного напрямку, оволодіння знаннями психолого-педагогічних закономірностей індивідуального музично-творчого розвитку школярів, опанування теорією і практикою інноваційної педагогічної діяльності. У поняття «орієнтація» ми вкладаємо розвиток навичок у студентів-музикантів використовувати отримані в процесі інноваційного мистецького навчання у ВУЗ знання, умін-

ня, навички; вмiти диференціювати i систематизувати рiзні види iнформаційних повiдомлень; вибирати i використовувати в практицi найбільш потрібні й необхідні для музично-педагогiчної дiяльностi.

Як вiдомо поняття «пiзнання» (пiзнавальний) тiсно пов'язане з когнiтивною психологiєю – науковою галуззю, що дослiджує всi психiчні процеси, якi опосередкованi пiзнавальними (когнiтивними) факторами. Дослiдники когнiтивної психологiї експериментували в рiзних напрямках: у рамках культурно-iсторичної концепцiї розвитку вищих психiчних функцiй Л. Виготський дослiджував проблеми суспiльно-iсторичної детермінацiї психiки людини; дiяльнiсному пiдходу дослiдження свiдомостi й психiки присвяченi роботи О. Леонтєва, О. Лурiя та iн.; засновник Женевської школи генетичної психологiї швейцарський психолог Ж. Пiаже, вiдкрив ряд особливостей дитячих уявлень про оточуючий свiт, в основi якої лежить певна розумова позицiя дитини (егоцентризм) та багато iнших дослiджень. Основним методом когнiтивної психологiї був визначений iнформаційний пiдхiд, в рамках якого нами розроблялись моделi й мiкроструктури: сприймання й розумiння змісту технологiй, розпiзнавання музичних образiв, увага, пам'ять, уява, мова, психологiя розвитку, мислення, iнтелектуальнi здiбностi [3, 261].

Засвоєння змісту мистецьких iнноваційних технологiй, спрямоване на свiдоме i довгострокове оволодiння комплексом знань даного напрямку та

рiзними способами виконання музично-педагогiчних дiй. Чим вищiй рiвень осмислення i засвоєння цих знань тим вище рiвень готовностi майбутнього вчителя музики до мистецької iнноваційної дiяльностi.

Процесуально-виконавський компонент сприяв визначенню виконавського рiвня навичок та вмiнь диференціацiї досвiду мистецько-педагогiчних iнновацiй вiдповiдно до можливостей контингенту певного класу з метою формування в учнiв цiннiсних художнiх орієнтацiй засобами музичного мистецтва. В основу цього компоненту був покладений *критерiй* (мiра здатностi студента до творчої модифікацiї мистецьких iнновацiй), який вимiрювався такими *показниками*: наявнiстю у студентiв критичного ставлення до використання в практицi мистецько-педагогiчних iнновацiй; проявом у них мистецько-педагогiчного новаторства вiдповiдно до контингенту школярiв; схильнiстю до творчо-iмпровізаційних винаходiв (завдань, iгор, виховних заходiв); впровадженням власних новаторських засобiв на уроках музики.

Перша частина назви даного компоненту «процесуальний» включає поняття «процес» (вiд лат. *Processus* – процесування вперед), який передбачає сукупнiсть навчальних дiй в напрямку мистецької iнноваційної дiяльностi, метою досягнення якiсного результату, високого фахового рiвня

Друга частина назви компоненту «виконавський» передбачає практичне застосування рiзних iнноваційних та власних новаторських засобiв на уро-

ках музики і демонструє рівень виконавської майстерності даного напрямку підготовки студентів-музикантів.

Процесуально-виконавський компонент даної проблеми розглядався нами як сукупність взаємоузгоджених і взаємопов'язаних навчально-інноваційних дій, спрямованих на розв'язання навчальних завдань і досягнення кінцевої фахової мети – опанування майстерністю майбутнього вчителя музики. У свою чергу ми пам'ятали, що «дія» в педагогіці розглядається як «довільний свідомий акт, спрямований на досягнення мети; структурний компонент діяльності» [2]. Цей компонент допомагає визначати процесуально-виконавський рівень умінь диференціації досвіду мистецько-педагогічних інновацій відповідно до можливостей контингенту певного класу з метою формування в учнів засобами музичного мистецтва ціннісних художніх орієнтацій. Процесуально-виконавський компонент включав також уміння музично-пізнавальної діяльності (перцептивного розрізнення музичних звучань як символів певних національних й історичних культур [О. Рудницька), аналізу та розуміння об'єктивного музичного тексту (В. Медушевський), його порівняння із різними явищами художньої культури та особистим досвідом студента.

У висновках доцільно зазначити, що інтеграційний підхід до оволодіння студентами інноваціями вимагає від них: здатність упроваджувати у власну педагогічну діяльність новаторські засоби; схильність на новому рівні спілкуватися із школярами різного віку та розви-

вати їх комунікативно-мистецькі навички; уміння оцінювати музичні твори з їх художньо-естетичної вартості; вміти використовувати набуті знання на практиці; оригінальність творчої імпровізаційної мистецької діяльності; здатність до новаторських пошуків у організації різних видів діяльності на уроках музики, а саме: співу, гри на дитячих шумових та звуковисотних музичних інструментах, музично-сценічній імпровізації, дидактичних іграх, винаходів нових виховних і музично-творчих завдань тощо.

Список використаних джерел

1. Бровчак Л.С. Педагогічні умови формування організаторських здібностей майбутніх учителів / Л.С. Бровчак // Інноваційні технології в сучасній професійній освіті: науково-практична міжвузівська конференція молодих учених і студентів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблем. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. – С. 182-189
2. Занюк С. С. Психологія мотивації: [навч. посібник] / Сергій Степанович Занюк. – К.: Либідь, 2002.-304 с.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: [навчальний посібник] / Нелі Євтихіївна Мойсею. – 5-е вид доп. і переробл. – К.: ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2007.-656 с.
4. Пиаже Ж. Избранные психологические труды / перев. с франц. А. Пятигорского. – М.: Междунар. пед. академия, 1994. – 673 с.
5. Старовойт Л.В. Художньо-творчий розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання / Л.В.Старовойт // Scientific Journal «ScienceRise» Pedagogical Education. – Kharkiv, 2016. – №3/5(20). – P. 58-63